

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BLU-BACH15

Prædefinert informasjon

Startdato:	29-12-2017 09:00	Termin:	2017 HØST
Slutdato:	12-01-2018 14:00	Bedømmelsesform:	Norsk 6-trinsskala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave	ECTS:	15
SIS-kode:	203 BLU-BACH15 1 BOPPG 2017 HØST		
Intern bedømmer:	Annette kristoffersen Winje		

Deltager

Navn:	Hanne Anvedsen
Kandidatnr.:	4
HVL-id:	132841@hvl.no

Informasjon fra deltager

Tittel *:	Bachelor oppgave kandidatnummer 4	Tru- og lovetklæring *:	Ja
Tal på ord *:	10572		
Namn på rettleiar *:	Annette Kristoffersen Winje		

Eg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgåva mi *

Ja

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOR INNLEVERING

Emnekode: BLU-BACH15

Emnenavn: Bacheloroppgave

Eksamensdel: Bacheloroppgave

Kandidatnummer: 4

Leveringsfrist: 12.01.2018 kl.14.00

Fagansvarlig: Annette Kristoffersen Winje

Språk: Bokmål

Førord

Forskningsarbeidet med bacheloroppgaven min har vært en berikende og givende læringsprosess som jeg ikke ville vært foruten. Gjennom observasjon i form av praksisfortellinger og guidet tur har problemstillingen: *"hva er frilek, og hvordan benytter barn i 3-5 års alderen frileken ute i barnehagens område?"* blitt en interessant oppgave og fordype seg i. De ulike metodene har gjort meg mer oppmerksom på barns frilek, og hvordan barn benytter frileken ute i barnehagens område. Jeg har tilegnet meg ny kunnskap gjennom å lese teori i hele bachelor perioden. Jeg har sett gjennom observasjon og analyse at frilek er en viktig tid for barna i barnehagehverdagen. Jeg håper at bacheloroppgaven min kan være et bidrag til at flere kan se den viktige betydningen av frilek, og hvordan barnehagens uteområde blir tatt i bruk til frilek av barna.

Jeg ønsker å gi en stor takk til veilederen min, Annette Kristoffersen Winje, for veldig god veiledning gjennom hele bacheloroppgaven. Hun var med å utforme den endelige problemstillingen min, har vært tilgjengelig, gitt gode tilbakemeldinger og veiledet meg i riktig retning, gitt kloke ord, samt vært støttende og motiverende for meg gjennom hele prosessen. Jeg vil også gi en stor takk til barnehagen som lot meg få lov til å komme inn å observere barna i lek og barnehagens uteområde.

Høgskolen på Vestlandet

Januar 2018

Sammendrag

I bacheloroppgaven min har fokuset vært rettet mot problemstillingen min som er;

"Hva er frilek, og hvordan benytter barn i 3-5års alderen frileken ute i barnehagens område?".

Jeg har brukt kvalitativ forskningsmetode for å finne svar på problemstillingen min, og jeg har videre brukt metodene observasjon og guidet tur for å samle inn empiri. Gjennom oppgaven har jeg lest, og funnet relevant teori gjennom bøker og artikler for å kunne svare på problemstillingen min. Etter observasjon og guidet tur har jeg oppdaget noen funn som jeg videre har analysert og drøftet med relevant teori, samt tatt med mine egne tanker. Det synet jeg sitter igjen med som forsker, og som en fremtidig barnehagelærer, er at frileken ute i barnehagens fysiske utemiljø er noe vi voksne må ta på alvor. Det er viktig at barnehagelæreren har kunnskap og fokus på hvordan barnehagens fysiske utemiljø er utformet, hva den inneholder av installasjoner og forskjellige affordances har stor innvirkning på barnet og hvordan barn tar i bruk frileken i barnehagens uteområde.

Abstract

In my bachelor assignment the focus has been on my main question that is;

"What is free play, and how do children in the age of 3-5 use the free play outside in the kindergartens area?".

I have used qualitative research method to find answers to my main question, and I have used the methods of observation and guided tour to collect empirically. Through this assignment I have read and found relevant theory through books and articles in order to answer my question. After observation and guided tour I have discovered some findings that I have further analyzed and discussed with relevant theory, and included my own thoughts. That vision I'm left with as a researcher, and as a future kindergarten teacher, is that the free play outside in the kindergarten's physical outdoor environment is something we adults need to take seriously. It is important that the kindergarten teacher has knowledge and focus on how the kindergarten's physical outdoor environment is designed, what it contains of installations and different affordances has a big impact on the child and how children use the free play in the kindergartens outdoor area.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag	3
Abstract	3
1.0 Innledning	6
1.1 Valg av tema og problemstilling	6
1.2 Begrepsavklaring og avgrensning	7
2.0 Teorigrunnlag	7
2.1 Lek er barnas livsform	7
2.2 Barns lek	8
2.3 Frilek	9
2.3.1 Barns spontane frilek ute	10
2.4 Barnehagens uterom for barns lek	12
2.4.1 Affordances	13
2.5 Den viktige voksenrollen i barns lek	14
3.0 Metode	15
3.1 Kvalitativ metode	15
3.1.1 Observasjon	16
3.1.2 Guidet tur	16
3.2 Gyldighet og pålitelighet	17
3.3 Etske retningslinjer	17
3.4 Feilkilder ved metoden	18
3.5 Barnehagens uteområde	19
3.5.1 Litt om barnegruppen	20
4.0 Funn, analyse og drøfting	20
4.1 Observasjoner av hvordan barn i 3-5 års alderen benytter frileken ut i barnehagens fysiske utemiljø	20
4.1.1 Akebakken	20
4.1.2 Vannet som renner fra røret i barnehagen og ned til elven i skogen	23

4.2 Guidet tur – fra barnets perspektiv om hvordan de tar i bruk barnehagens fysiske utemiljø	25
4.2.1 <i>Sjørøverskuten med klatrevegg, rutsjebane og mulighet for rollelek</i>	26
5.0 Oppsummering av resultat og konklusjon	28
Litteraturliste	30
Vedlegg 1	32

1.0 Innledning

I dag går de aller fleste barn i Norge i barnehagen. Perioden barn går i barnehagen og tiden de oppholder seg der har økt betraktelig bare i løpet av de siste tiårene. De aller fleste barna begynner og gå i barnehagen fra ettårs alderen og blir i barnehagen til de starter på skolen. Det er derfor viktigere enn noen gang at barnehagen kan by på opplevelser og erfaringer som gir barna kroppslig utfoldelser. Barnehagens tilbud har fått større betydning, og barnehagens innhold bør derfor være preget av motorisk aktivitet (Thorbergson, 2012, s.9). Barnehagens uterom er en uerstattelig arena når det gjelder helse og aktivitet, men også for lek. I følge Thorbergson (2012, s.9) kan barnehagen for enkelte barn være det eneste stedet barnet får slike erfaringer i hverdagen, før de begynner på skolen. Barn har større plass til å leke fritt, bruke kroppen sin og utfordre seg selv når de er ute i barnehagens område kontra inne.

1.1 Valg av tema og problemstilling

Tema og problemstilling ble valgt ut fra min interesse for barns frilek ute. Barnehagens uteområde skal være tilrettelagt for lek, bevegelse og fysisk aktivitet, og i rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver står det at:

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.
Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne.
(Utdanningsdirektoratet, 2017, s.20)

Etter en undersøkelse som ble gjort i flere barnehager i Norge konkluderer Moser og Martinsen (2009) med at barnehagens uteområde i Norge er ganske tradisjonelt utstyrt. Barnehagene har er velkjent grunnmaterieell som består av lekehus, trehjulssykler, baller, biler, husker, sklier, bord, benker, sandkasse, og over 90% har noe utstyr til og leke med i sandkassen, og 70% av barnehagene har trær til og klarte i (Thorbergson, 2012, s.9-10). I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.20) står det at:

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.
Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.
Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne.
Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre.

Som fremtidig barnehagelærer ønsker jeg å undersøke, fordype meg i og få en bedre innsikt i hvordan barna i 3-5 års alderen faktisk tar i bruk uteområdet i barnehagen.

Problemstillingen min ble derfor slik:

”Hva er frilek, og hvordan benytter barn i 3-5 års alderen frileken ute i barnehagens område?”

1.2 Begrepsavklaring og avgrensning

For å lette lesingen, og begrense antall ord, vil jeg korte ned følgende titler av kunnskapsdepartementets dokumenter. *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (2017) refereres til som ”rammeplanen”, og *Veileder for utforming av barnehagens utearealer* (2006) blir referert til som ”veilederen”.

2.0 Teorigrunnlag

I dette kapittelet vil jeg presentere teori som er relevant for problemstillingen. Jeg vil først ta for meg teori knyttet til lek, deretter vil jeg skrive litt om barns lek og noen ulike former for lek. Videre vil jeg gå over til å skrive om frilek og barns spontane frilek ute, deretter går jeg over til barnehagens uterom for barns lek der jeg også kommer innpå begrepet affordances. Til slutt i dette kapittelet skriver jeg om den viktige voksenrollen i barns lek.

2.1 Lek er barnas livsform

Leken er for barna selv en livsform i følge Wolf (2017). Lek er en måte og uttrykke seg på, en måte og være på, og en måte og være sammen med andre på. Barnehage personalet kan få en mer selvfølgelig respekt, skjerpet lydhørhet og mer ydmykhet ovenfor barns lekende uttrykk og samspill hvis de oppfatter den spontane leken som barns livsform og måte og uttrykke seg på. Dette kan videre hjelpe personalet til og vite hvordan de skal forholde seg for å beskytte og bekrefte leken, og være med på å berike barnas muligheter til å utforske og uttrykke seg sammen i spontan lek (Wolf, 2017, s.41). Det er stor enighet om at leken har en betydning for barns utvikling og læring, og at leken som ~~en~~ læringsarena er et viktig aspekt ved leken. Barns spontane utforskning og late-som-lek er ifølge Gopnik (2012) utformet for barns læring. Når vi ser på barn i en akademisk setting kontra hva de lærer gjennom sin spontane lek, ser vi at barn lærer mer om verdenen, både den sosiale og den fysiske gjennom spontanleken. Gjennom egen utforskning og lek, i samspill med andre barn og engasjerte, sensitive voksne lærer barn best og mest. Barn har andre og færre opplevelser og erfaringer enn oss voksne, fordi de ikke

har levd like lenge som oss, derfor er barn mye mer spontane, nysgjerrige, utforskende og lekende til omgivelsene rundt oss. Når barna selv går rundt og utforsker og er nysgjerrige, har det moro og leker, så lærer de mye om seg selv, om andre, om verden rundt omkring oss, og om lekens form og innhold (Wolf, 2017, s.40). Kristin Danielsen Wolf (2017, s.41) skriver at de som jobber i barnehagen har en plikt til og ivareta lekens læringsverdi.

2.2 Barns lek

Å leke er å kunne forvandle virkeligheten til noe annet (Olofsson, 1993, s. 17).

Lek innlæres ikke, for leken er et uttrykk av barnets egne forestillinger, erfaringer og minner, og leken beskrives som spontan, frivillig, ikke målrettet og uavhengig av ytre belønning (Olofsson, 1993, s.22). Når vi ser på leken er den universell og kulturell. Hvilken kultur en kommer fra vil være med på og forme hvordan leken foregår. Lekehandlingene og hvilket innhold leken har, vil avhenge av kulturen som leken utspilles i. Dette gjør at leken blir kulturell og spesiell. En forskning i Afrika om barns lek viser at leken sjeldent er styrt eller tilrettelagt av de voksne, og at leken oftest er styrt av barna selv, eller konstruert av barn i samme alder eller søsken (Wolf, 2014, s.13). Leken blir oppfattet som en opplevelseshet og livsform, hvor barn opplever, erfarer og forholder seg til sine omgivelser på lekende måter og med lekende uttrykksformer. Når vi ser på leken så kommer den til syne på mange ulike måter, og leken kan ta mange former. Leken kan komme til uttrykk i store og små bevegelser mellom barn, og mellom barn og omgivelsene rundt (Wolf, 2014, s.34). I det øyeblikket barnet forestiller seg noe, later som og forvandler virkeligheten barnet er i, så kan vi si at leken har tatt form.

Barn utvikler seg hele tiden og måten de leker på forandrer seg etter hvor i utviklingen barnet er. I Aasgaard (2013, s.60-63) står det at barn i 3-4 års alderen forstår lekens tema, aksepterer reglene og lever seg inn i leken og kan bli værende i leken over tid. Barn i 5-6 års alderen liker spill og konkurranser. I alle typer leker kan de lett rives med, spesielt i rollelek.

Charlotte Buhler (1948) hadde forskjellige navn på de forskjellige lekene som oppsto under barns utvikling. Spedbarnets lek med gjenstander og egen kropp kalte Buhler for funksjonslek. Hun peker på utviklingen fra funksjonslek til arbeide. Mellomstadium blir da konstruksjonsleken, som er mer likt arbeide enn lek. Fiksjonslek er late som leken, der viser hun til sammenhengen med de andre symbolfunksjonene hos barnet, frem for språket. Nesten på samme tid opptrer resepsjonsleken som består av å lytte til sanger og eventyr, se på bilder i bøker og se på TV, og det er ikke før i skolealderen regelleken utvikles skikkelig (Olofsson,

1993, s.23).

En form for lek er rollelek. I rollelek spiller barna på ren fantasi med inspirasjon av ting de har sett eller opplevd før. Det kan være at de har sett ting foreldrene deres har gjort, som å lage mat, sett hvordan en hund oppfører seg, eller en annen opplevelse, og gjenskaper dette i rolleleken. Barna later som de er noe annet enn det de er, som for eksempel en katt, politi, prinsesse eller en karakter de liker fra et TV program. Under rollelek opptrer barna annerledes på måter de beveger seg og oppfører seg på, de går inn i de forskjellige rollene (Solhjell, Grønliid, & Hårberg, 2017).

Videre forklarer Solhjell, Grønliid & Hårberg (2017) noen andre ulike former for lek hos barn, det er blant annet konstruksjonslek, regellek og fysisk lek. Konstruksjonslek ser vi ofte inne når barna bygger med klosser. Ute kommer denne leken til syne i sandkassen eller i et annet naturmateriale de kan bygge med. I konstruksjonslek bruker barna egen fantasi for å bygge og konstruere noe, eller de kan finne gleden av å følge en bruksanvisning. I regellek må barna følge visse regler for å kunne delta. Noen eksempler på dette kan være kanonball, haien kommer eller forskjellige spill som brettspill. Den siste lekformen jeg vil nevne i denne sammenhengen er en som de aller fleste barn i alderen 3-5 år bruker, det er den fysiske leken. Den består av å løpe rundt, klarte i trær eller i andre gjenstander. Hoppe, krype, balansere eller gjøre andre fysisk grov og finmotoriske aktiviteter. I den fysiske leken bruker barna kroppen sin til å gjøre spennende og utfordrende ting og bevegelser.

2.3 Frilek

Frilek er et tidspunkt på dagen i barnehagen hvor barna selv velger hva de vil gjøre, hvor de vil leke og hvem de har lyst til å være sammen med. Når en ser på barns utvikling har frileken en egenverdi og en viktig funksjon, denne tiden må skjermes og ikke erstattes med for mye vokseninvolvering i følge Wolf (2017, s.37). På kort tid har barns lek blitt flyttet fra gata, fra mellom husene, fra skogen og fjæra og inn i pedagogiske institusjoner og inn i voksenstyrte organiserte arenaer. At friheten barn har til å leke spontant og forvalte sin egen frie tid blir viktigere å skjerme i takt med barndommens institusjonaliseringen. I artikkelen Forsvar for barns spontane lek står følgende:

I Norden har vi hatt tradisjon – både i den folkelige oppdragelsen og i fagpedagogikken – for å verne om barns muligheter til leke på egenhånd uten de

voksnes innblanding. I midlertidig ser vi tendenser til at denne tradisjonen utfordres, både fra utdanningspolitisk hold og blant forskere. (Sundsdal & Øksnes, 2015, s.2).

I frileken foregår det viktig sosial trening der barnet får utvikle og utvide sitt lekerepertoar. Barna får mulighet til å ta egne valg, noe som er i tråd med barns rett til medvirkning i barnehagens hverdag. I rammeplanen (2017, s.27) står det at;

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barn kan få gitt sitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet.

Videre står det at barnehagen skal tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov ved å være bevisst på barnas ulike uttrykksformer (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.27). På denne måten kan barna oppleve demokrati og utvide og utvikle blant annet sitt lekerepertoar noe som er svært viktig for barns sosiale trening. Frilek kan også være en arena for å oppleve mestring, mens for andre kan frilek oppleves det motsatte (Statlig spesialpedagogisk tjeneste, 2014). Her kommer den viktige voksenrollen inn som jeg har skrevet om tidligere i oppgaven.

2.3.1 Barns spontane frilek ute

Når barn leker ute er det ofte en annen type lek enn den som foregår inne. Når de leker ute bruker de mer de grovmotoriske bevegelsene enn når de leker inne, fordi leken ofte er mer fysisk ute (Lysklett, 2006, s.6).

Barn har større plass til og leke fritt, bruke kroppen sin og utfordre seg selv når de er ute i barnehagens område, og det er slik som Hangaard Rasmussen, sitert i Bagøien (2003, s. 86) skriver, at barn er grovmotoriske i sitt vesen.

Undersøkelser viser at miljøer som gir varierte uforutsigbare muligheter er noe barn foretrekker. Løse materialer de finner ute som kan brukes til konstruksjonslek og utforming av nye lekearenaer er noe barn vil bruke mye tid på (Thorbergesen, 2012, s.35-36).

Når barn leker fritt ute i barnehagens område vil de ofte oppsøke lek som er risikabel, som gir spenning og som utfordrer. I barns frie lek ute kan mer risikofylt lek oppstå. Dette kan gi barna spennende opplevelser og viktige erfaringer, og det kan gi barna utfordringer som kan gi dem en opplevelse av mestring (Thorbergesen, 2012, s.36). For at barna skal få en naturlig

bedre risikostyring er det derfor viktig at barna får engasjere seg i spenningsfylt lek og opplevelser (Sandseter, 2013, s.58).

I Fasting (2017, s, 52) står det at risikofylt lek kan deles inn i forskjellige kategorier, og gjennom forskning har Sandseter (2010) kommet frem til disse seks kategoriene;

- Leker med store høyder hvor det kan være fare ved fall, som for eksempel klatring i trær.
- Leker med stor og ukontrollert fart, der man kan treffe noe eller noen andre, som for eksempel aking.
- Leker med farlige redskaper som en kan skade seg på, som for eksempel spikking med kniv.
- Leker med farlige elementer der man kan falle i eller inn i noe, som for eksempel vann eller sjø.
- Leker som innebærer kamp der barna kan skade hverandre, som for eksempel leke slåssing.
- Leker der barna kan forsvinne eller gå seg bort, som for eksempel i tilfeller der barna leker der det ikke er gjerder eller er under voksnes oppsyn.

Gjennom utelek kan barna også utvikle seg og legge et godt grunnlag for helse og livsmestring. Dette fordi utelek innebærer bevegelse, kroppslige uttrykk, det å være utendørs i frisk luft og natur, og det å være sammen med andre barn og voksne (Fasting, 2017, s.19)

Vi bor i et land med veldig fin natur, og barnehager i Norge finnes i alle typer landskap. Utemiljøet i barnehagen kan invitere til all slags type aktivitet, selv i en by barnehage. Begrepet uteskole er velkjent for mange. Problemet her er at barnehage personalet flytter tradisjonelle inne aktiviteter ut når solen skinner, og ikke ser mulighetene til å benytte seg av aktivitet som ligger i utemiljøet i barnehagen fra før av. Ideen om uteskole har derfor blitt kritisert. Ved å ha den egenskap til å se potensiale for allsidig aktivitet uavhengig av at barnehagen ligger nært skogområder, ved fjell, ved sjøen eller i tette drabantbyer, krever øvelse og erfaring, både for barna og personalet. Men felles for alle er at barnehagene er forpliktet til å drive etter de føringene som ligger i rammeplanen (Sæther & Hagen, 2014, s.21).

Et annet viktig perspektiv knyttet til barns spontane frilek ute er den ubegrensede muligheten barna får til å oppleve nye sanseerfaringer. Sæther & Hagen (2014, s. 48) skriver at ute kan barna se, høre, smake, lukte og føle på andre ting enn det barna får mulighet til inne i barnehagens fysiske miljø. I Sæther & Hagen (2014, s.50) står det at det er gjennom sansene

vi etablerer forbindelser til verden omkring oss. Forskjellig sansestimuli og opplevelser skaper forskjellige individer, og barnet blir summen av sine egne erfaringer.

2.4 Barnehagens uterom for barns lek

For og få en bedre forståelse av hvordan barn tar i bruk mulighetene barnehagens uterom gir dem, er det viktig å kunne beskrive hvordan barnehagens fysiske uterom er. Thorbergesen (2012, s.15) skriver at bygninger, terreng, underlag, vegetasjon og lekeobjekter vil sammen bidra til å skape en oppfatning av barnehagen. I følge veilederen (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 18) bør utearealene i en barnehage by på gode utfordringer og bevegelsesmuligheter for alle musklene i kroppen, både for de aller minste og de i aldersgruppe 3-6 år.

Uteområdene i en barnehage skal inspirere barna til og leke, og har mange fortrinn som innemiljøet ikke har. Når barna leker ute får de pustet inn frisk luft, oppleve klimaet, årstidene og naturen som vi har her i Norge. Dette kan gi barna mange muligheter til annen type aktivitet og lek som de ikke opplever inne. Når barna leker ute får de også en annen stimulans av sansene sine der de kan se, lukte, smake og lytte på ting som de ikke får gjort barnehagens innemiljø. Utearealene skal også pirre nysgjerrigheten til barna å gi mulighet for læring av egne erfaringer, og igjen har utemiljøet mange fortrinn her, med at i utemiljøet kan barna få god fysisk aktivitet og bevegelse, støyende og arealkrevende aktiviteter. Veilederen (Kunnskapsdepartementet, 2006, s. 6) skriver også at når barnehagene skal bygges må lokalklimaet tas i betraktning, at barnehagen bygges slik at den har gode solforhold midt på dagen, og at den ligger mest mulig i le for ulike vindretninger.

Barnehagens utemiljø har en stor betydning for barns evner og muligheter, og kan dermed være med på å fremme eller hemme dette. Kathrine Bjørgen finner ut i en forskning at hvordan utemiljøet er utformet har aller størst betydning for om barna har glede av uteleken. De tradisjonelle lekeapparatene i barnehagen kan begrense leken, dette på grunn av at det ofte bare er én bestemt måte å utøve bevegelser på. Det er ofte bare én måte å klatre i klatrestativet for eksempel (Jakobsen, 2017, s.25). Barn er født med den evnen til å være aktive og nysgjerrige, og de vil utfordres og lære. Med tanke på dette når det gjelder barnehagens uteområde er det viktig at de pedagogiske lederne som har ansvar for planlegging og organisering av det pedagogiske innholdet ute og inne i barnehagen sørger for at uteområdet fungerer som et godt sted for barna og være, og blir et inspirerende sted for lek og læring. Det er viktig å bruke egne og andres erfaringer når en skal tenke på hvordan en ønsker og utstyre

barnehagens uterom. Dette fordi det er viktig å tenke over hvor barn i forskjellig alder liker å oppholde seg, hva de leker med og hvilke materialer som engasjerer over tid. Det er for eksempel ikke alltid det flotte, dyre lekeapparatet som er det mest interessante i barnehagens uterom, det kan være de to trærne i hjørnet av tomta som viser seg og være det mest brukte og morsomme området for barna. Forskning på barns preferanser når de er ute, viser at den grovmotoriske leken øker med en gang mulighetene byr seg (Norén-Bjorn, 1993). Store arealer fører til at leken preges av løping, hopping, kasting, klatring, frakting og lekeslåsning eller jakt på hverandre (Thorbergesen, 2012, s.29-30).

De fleste barn er i barnehagen i fem år, og når en tenker over hvor nysgjerrige og utforskende barn er, kan en tenke seg hvor fort de utforsker barnehagens arena og et tilsynelatende innbydende uteområde vil etter hvert fremstå som kjedelig for barna om det ikke lenger er noe nytt og spennende å utforske der. Derfor er det viktig at barnehage personalet er kompetente og kan bidra med å se nye muligheter i utemiljøet sammen med barna. Barnehagens uteområde er utformet rundt faste installasjoner som sandkasser, sklier, husker og klatrestativ, og aktivitetene barn leker preges av miljøet de gjennomføres i. Rommet har derfor stor betydning når det kommer til begrensninger og muligheter for hvilken type lek som skapes (Sæther & Hagen, 2014, s.23).

2.4.1 Affordance

Ordet affordance er et begrep som Gibson (1997) bruker, og affordance er når utfordringer i terrenget tilbyr og inviterer til aktivitet. Når barnet ser et objekt, og barnet begynner å tenke ut muligheter å gjøre aktiviteter på dette objektet, så oppstår affordance. Barn trenger å bruke og utvikle de motoriske ferdighetene sine, og de trenger utfordringer i hverdagen for å gjøre dette. Ingrunn Fjørtoft (2000, 2004) har sett at barns motoriske utvikling og ferdigheter har en sammenheng med landskapet tilbud, og hennes forskning viser til at et naturlig terreng med ulike typer utfordringer, vil gi barn trening som øker deres motoriske ferdigheter. Barn er nysgjerrige og alle barn utforsker ulikt, de gjør det på sin måte. Ved å la barna få utforske og nærme seg terrenget og et objekt på sin måte, blir de dyktigere til nettopp de aktivitetene som de har valgt, og som terrenget gir mulighet for. Hvis terrenget inviterer til klatring, balansering, aking, hopping eller løping, får barna som deltar utvikle en god kroppskontroll (Thorbergesen, 2012, s. 34).

Et eksempel på affordance er hvis et barn ser tre store steiner i uteområdet, og barnet velger å

utforske disse steinene på forskjellige måter, vil barna oppdage mange affordances. Sæther & Hagen (2014, s. 24) skriver at barna vil helt naturlig starte å hoppe fra stein til stein, klarte på dem eller gjøre en annen fysisk aktivitet på steinene, og på denne måten får barna fysiske utfordringer i leken de gjør, som også fører til mestringsfølelse.

2.5 Den viktige voksenrollen i barns lek

Kristin Danielsen Wolf (2017) skriver at synet på leken er en del av vårt pedagogiske grunnsyn, og hun kaller det ”*det indre kompasset*”. Dette ”*indre kompasset*” hjelper oss og leder vår oppmerksomhet, valg og handlinger i én retning, fremfor en annen. Vårt syn på lek påvirker voksne hvordan vi forholder oss til leken (Wolf, 2014, s.17). Som barnehagelærere skal vi være der for barna når de velger å utforske verden ved å bekrefte, veilede i, åpne eller lukke prosesser som barn kaster seg inn i (Sæther & Hagen, 2014, s.217). Å beskytte leken til barnet blir derfor svært viktig, i den hensikt og sikre, ivareta og opprettholde den, og det kan personalet gjøre på ulike måter. Ved å ha en omsorg for leken, bry seg om den og passe på leken, blir leken beskyttet (Wolf, 2017, s.58). Det å være en anerkjennende og bekræftende voksen i leken kan være med på å forsterke de lekende samspillene mellom barn. Ved at personalet er anerkjennende og bekræftende til barna under leken, gir dette kraft og næring til barnas lek. Måter en voksen kan vise bekræftelse på kan blant annet være et lite uttrykk som et smil, et blick eller nikk (Wolf, 2017, s.61). Det er viktig at vi voksne møter barnet der de er, ser barnet og barnets verdi. Dette gjør vi ved å se tilknytningen til hva barn gjør, hva de driver med i leken (Wolf, 2017, s.62). Av forskjellige grunner kan noen barn oppleve det vanskelig å ta del i og bli værende i lek. I slike stunder kan vi som voksne være med å delta i leken eller for eksempel invitere til ny lek for å ” hjelpe til” (Wolf, 2017, s.63). I artikkelen: *fysisk lek smitter*, av Jakobsen (2017 s.25) skriver forsker Kathrine Bjørgen om smitteeffekten. Måten personalet bruker seg selv og kroppen sin på i utemiljøet, påvirker barna mer enn når de uttrykker seg verbalt om fysisk lek. For eksempel hvis en voksen liker å ake og hoppe, bidrar dette til en positiv smitteeffekt, for det inviterer barna til å delta i leken. Personalets lekende væremåte kan berike og bedre enkelte barns mulighet til å leke. På denne måten kan voksne hjelpe barna å skape et mer inkluderende lekemiljø og atmosfære for barna. Det er viktig at voksne kan tone seg inn i leken og vite når de trengs og ikke. Det vil si at de voksne ikke alltid trenger og fysisk delta i leken for å bidra til og berike og videreutvikle barns spontane lek, voksne kan gjøre dette fra ulike posisjoner (Wolf, 2017, s.63).

Videre skriver Wolf (2017, s. 66) at ved å observere og lytte til barn når de leker blir personalet kjent med barna på andre måter enn slik de kjenner barna fra før. Det er viktig at

de voksne ikke alltid forlater lekearenaen når *barna leker så fint*, men heller følger oppmerksomt med på hva barna gjør. På denne måten kan personalet oppdage hva barnet er interessert i og opptatt av ut ifra leken eller aktivitetene de gjør.

3.0 Metode

Det finnes to typer forskningsmetoder som vi kan benytte for å innhente informasjon når vi vil undersøke noe. Den ene heter *Kvantitativ* metode og i denne metoden får vi inn data i form av målbare enheter. Metoden gir oss videre tall som igjen kan gi oss mulighet til å foreta regneoperasjoner for å komme frem til, for eksempel, gjennomsnittet av noe. Eksempel på kvantitativ metode er et anonymt spørreskjema. Den andre metoden er *kvalitativ* metode. Ved hjelp av denne metoden kan forskeren fange opp mening og opplevelser som ikke kan måles eller tallfestes (Dalland, 2012, s.112). Eksempel på kvalitativ metode er observasjon eller intervju. Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode for å finne svar på min problemstilling. Dette fordi jeg ved hjelp av denne metoden kan jeg fange opp mening og opplevelser som ikke kan måles eller tallfestes.

Jeg vil nå først forklare hva kvalitativ metode er, og beskrive to ulike kvalitative metoder som jeg har benyttet i denne bachelorstudien. Den første heter *observasjon* og den andre heter *guidet tur*. Videre vil jeg skrive om gyldighet og pålitelighet, etiske retningslinjer og presentere feilkilder eller svakheter med metodene. Til slutt vil jeg forklare barnehagens uteområde.

3.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ datainnsamling hentes inn via for eksempel en observasjon der observatøren skriver stikkord eller korte setninger mens hun observerer, som senere blir skrevet om til, for eksempel, en praksisfortelling. Denne metoden blir utført i form av ord og tekster (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 41). Slike metoder er mer åpne enn kvantitative, og åpner i større grad for at ”empirien skal tale for seg” (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 43). Denne type metode kan gjennomføres ved for eksempel en observasjon eller et intervju, og er mer fleksible enn kvantitative. Det vil si at de kvalitative metodene tillater større grad av spontanitet og tilpasning i arbeidet mellom forskeren og deltakeren. Metoder som dette stiller åpne spørsmål, som gjør at deltakeren kan svare fritt med egne ord (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.17).

3.1.1 Observasjon

Observasjon går ut på å se og høre det som er i miljøet rundt oss, å være nøyaktig og ha en evne til å se detaljer (Løkken & Søbstad, 2013, s.12). Ordet observasjon kommer fra latin og betyr undersøkelse. Å observere er i praksis noe som alle mennesker gjør daglig, og man er avhengig av å bruke sansene våre når vi skal gjøre det (Løkken & Søbstad, 2013, s.40). Det å fokusere på en ting når en observerer noe er viktig, hvis ikke blir det fort til at en ser alt og ingenting. Når en observerer er det derfor viktig å sette søkelyset mot en bestemt situasjon eller et fenomen som man ønsker å få mer kunnskap om (Løkken & Søbstad, 2013, s.40).

Det finnes to forskjellige måter å observere på, man kan ha en skjult eller en åpen observasjon. Når man observerer skjult vet ikke de som observeres at de blir det, selv om observatøren kanskje er i rommet. Åpen observasjon er når de som blir observert vet om det, men ikke har blitt fortalt hvilken problemstilling observatøren ønsker å undersøke (Løkken & Søbstad, 2013, s.48). Jeg har vært en deltakende observatør som i etterkant har skrevet observasjonene om til praksisfortellinger. Når en skriver praksisfortellinger fanger en opp naturlige situasjoner når de oppstår. Hensikten er å få fyldige beskrivelser av episoder som vi observerer i hverdagen som et grunnlag for refleksjon over og for å få en bedre forståelse av det som foregår (Løkken & Søbstad s.53-54).

Jeg som observatør vil observere barn i 3-5 års alder i barnehagens uteområde i minimum 20 min. Antall barn vil varierer fra dag til dag. Observasjonene mine er anonymisert, slik at informantene ikke kan gjenkjennes. Dette har faglærer og styrer i barnehagen gitt sitt samtykke til. Jeg har i tillegg sendt ut et samtykke skjema der all nødvendig informasjon står til de foresatte i barnehagen (se vedlegg 1).

3.1.2 Guidet tur

Guidet tur er en multimetodisk metode som handler om å lytte til barna for å samle inn informasjon fra barnas perspektiv om deres dagligdage liv. Metoden er inspirert av Clark og Moss (2011) sin metode som heter ”mosaic approach”, som igjen er inspirert av pedagogikken Reggio Emilia (Clark & Moss, 2011, s.1). På en guidet tur er det barnet selv som leder veien. Clark & Moss (2011) skriver at ved å bruke denne metoden får vi muligheten til å utforske barnas lokale kjennskap fra deres eget miljø (Clark & Moss, 2011, s.28-29). Det å gå rundt og la barna snakke fritt, gir dem muligheten til å fortelle hvordan de opplever miljøet. Denne metoden er mye mer livlig og ekte fremfor å sitte inne i et sterilt rom for å intervju barna, og kan være med på å demonstrere barnas prioriteringer, som kanskje

ellers ville gått tapt (Clark & Moss, 2011, s.30). Som observatør vil jeg la barna få geleide meg gjennom barnehagens uteområde slik de ønsker det. Jeg kommer til å skrive notater underveis om det barna forteller og velger å vise meg av lekeapparater og lekesteder som de liker å bruke. For å holde taushetsplikten kommer barna som deltar til å være anonyme, som jeg senere kommer til å lage fiktive navn til.

3.2 Gyldighet og pålitelighet

Så lenge vi bare kan studere elementer og brokker av virkeligheten, er det vanskelig å snakke om virkeligheten i bestemt form entall. Den sosiale virkeligheten er stadig i utvikling og endring, slik at det som representerer virkeligheten på et tidspunkt, godt kan forandre seg og være feil på et annet tidspunkt. Jeg som forsker i min bacheloroppgave må reflektere åpent om svakheter og styrker som er knyttet til metoden jeg bruker og hvordan jeg innhenter informasjon (Postholm & Jacobsen, 2011, s.126). I følge Postholm & Jacobsen (2011, s.126) så er gyldighet betegnet som validitet, som vil si om vi har dekning for våre fortolkninger av resultater og funn. Videre har vi pålitelighet, og et grunnleggende spørsmål i all forskning er hvor pålitelig data er. Pålitelighet knytter seg til nøyaktigheten av dataen som blir hentet inn under undersøkelsen, altså hvilke data som brukes, måten de samles inn på, og hvordan de bearbeides (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.23). Postholm & Jacobsen (2011, s. 129) skriver at pålitelighet går ut på om vi kan stole på om forskeren har gjort et godt håndverk i forbindelse med undersøkelsen. Pålitelighet er ikke noe som kan garanteres 100%, det eneste som er viktig er at forskeren reflekterer over hvilke problemer som kan være knyttet til forskningen.

3.3 Etiske retningslinjer

Etiske prinsipper må diskuteres og reflekteres over av forskeren, og det styrker kvaliteten i arbeidet hvis forskeren har en etisk bevissthet. En første etisk handling fra forskeren er å informere om hvorfor han eller hun setter i gang denne utforskningen, og videre informerer at all informasjon som blir innhentet fra samtaler, loggskrivning eller observasjon vil bli konfidensielt (Postholm & Jacobsen, 2011, s.134-135).

NESH, som står for den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora har vedtatt forskningsetiske retningslinjer som må bli fulgt av forskeren under en forskning. De kan sammenfattes i tre typer hensyn som en forsker må tenke igjennom.

1. *Informantens rett til selvbestemmelse og autonomi*, som sier at personen som deltar skal få kunne bestemme selv over sin deltakelse. Vedkommende skal gi klart og tydelig frivillig

samtykke til og være med, og skal få kunne trekke seg når som helst uten å måtte gi en begrunnelse og uten noen form for ubehag eller negative konsekvenser fra forskeren sin side.

2. *Forskerens plikt til å respektere informantens privatliv*, som tilsier at den enkelte skal ha rett til å nekte forskeren adgang til opplysninger om seg selv. Personer som deltar i undersøkelsen skal ikke kunne identifiseres ved opplysninger som har blitt oppgitt under forskningen. Forskeren må ivareta konfidensialiteten.

3. *Forskerens ansvar for og unngå skade*, som inngår at de som deltar i undersøkelser skal utsettes for minst mulig belastning, dette kan for eksempel være i forhold til et intervju der noen spørsmål kan berøre sårbare og følsomme områder, som kan være vanskelig for informanten å bearbeide (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.41-42).

Før innsamling av empiri kontaktet jeg styrer og sendte inn et skiftelig samtykke skjema for datainnsamlingen min. I samtykke skjema som ble levert ut til foresatte sto det informasjon om hva jeg skulle gjøre, hvilke opplysninger som ville bli tatt med, at forskningen min var anonym og at taushetsplikten ville bli holdt. I Christoffersen & Johannessen (2012, s. 45) står det at for samtykke når barn under 18 år skal delta i forskning er hovedregelen etter personopplysningsloven at foresatte samtykker på barnets vegne.

3.4 Feilkilder ved metoden

Feilkilder kan oppstå underveis når en undersøker noe. Dette er forhold som kan påvirke observasjonene og gjøre dem mindre pålitelige (Løkken & Søbstad, 2013, s.60). Jeg som kroppssubjekt og observatør vil kunne påvirke situasjonen, derfor kan min egen tilstedeværelse bli en mulig feilkilde (Løkken & Søbstad, 2013, s.100). Som observatør var jeg i nærheten av barna og noterte underveis hva som skjedde i de forskjellige situasjonene. Barna kjente ikke til meg fra før, derfor stilte mange barn meg spørsmål om hva jeg gjorde og hvorfor jeg var der, som første til at leken noen ganger ble brutt opp og at jeg ikke fikk fullt fokus på det jeg skulle observere. Mine observasjoner varte i cirka 20 min om gangen, dette kan føre til en mulig feilkilde på grunn av at hadde tidsavgrensningen vært kortere eller lengre, kunne resultatet blitt annerledes.

På forhånd hadde jeg tenkt ut at på mitt andre metodevalg, som var guidet tur, skulle gjennomføres med førskolebarna. Baktanken ved dette var at de hadde vært i barnehagen lengst og hadde godt språk til å fortelle og geleide meg gjennom barnehagens uteområde. Dagen for utførelsen av metoden, som var min andre dag der, kom jeg i kontakt med en gutt

og en jente som ønsket å vise meg rundt. Jeg hadde ingen kjennskap til noen av barna i barnehagen, som kunne være en ulempe for meg siden jeg ikke hadde knyttet bånd til de enkelte barna. Jeg var heldig at denne gutten og jenta tok meg godt imot og ville vise meg rundt og fortelle. Gutten var ikke førskolebarn før neste år, men hadde gått i den barnehagen hele tiden, og hadde utrolig godt språk, det samme gjaldt jenta. Derfor bestemte jeg meg for å utføre metoden sammen med dem. Med tanke på tidsaspektet på bacheloroppgaven var innsamling av empiri begrenset. Turen ble gjennomført en gang, som kan bidra til mulig feilkilde. Hadde turen blitt gått flere ganger med forskjellige barn, kunne funnene i empirien sett annerledes ut. Datainnsamlingen hentet jeg inn fra kun en barnehage, og resultatet av funn kunne vært annerledes hadde jeg samlet inn data i flere barnehager.

3.5 Barnehagens uteområde

Barnehagen jeg samlet inn min empiri hos er helt nyoppusset og utvidet nå i nyere tid, dette gjelder både selve barnehage bygget og uteområdet. Beliggenheten ligger til rette for mange naturopplevelser, og rett utenfor barnehagens gjerder er det mange trær og store skogsområder med ulendt terreng som kan utfordre og forbedre barns motoriske ferdigheter. Uterommet er stort og romslig, og tilbyr barn i alle aldre allsidig lek. Uteområde ligger for det meste på flat bakke, men er utstyrt med at de har lagt en stor lang bakke med kunstgress som strekker seg over halve barnehagens inngjerdede område på den ene siden. På toppen av bakken er det et høyt gjerde som er laget av tremateriale for å skjerme for støy fra biltrafikken, i stedet for det vanlige metall gjerde som en kan se igjennom. Uterommet er utstyrt med fire føyser til de eldste barna, to små lekehytter, en scene som også brukes til et feller møtested under brannøvelser, en slags grillhytte, sandkasse, en sjørøver lekeskute som har en sklie til og klatrevegg, en type borg med mange klatre muligheter, basketball kurv og veier rundt omkring i barnehagen som barna kan kjøre syklene på, som også er oppført med trafikk skilt og bensin pumper. Barnehagen har utformet det slik at de har et lite gjerde rundt et område midt i barnehagen der det er lekeapparater til de aller minste barna. Lekeapparatene for de minste består av en liten lekehytte, en brannbil, et føyestativ med to forskjellige typer føyser, sandkasse og noen små runde kuler/baller som de kan klatre på.

Hele uteområdet blir brukt av alle barna i barnehagen, men de alle minste barna er som regel ute tidligere på dagen, og bruker da hele uteområdet, og har det avgrensede leke området til de kommer ut senere på dagen. Dette gjør de for å skjerme de minste litt fra de større barna sin lek, da de eldste barna sin lek ofte kan være annerledes. På den ene siden av barnehagen finnes det også et lite skogsområde som består av noen bjørketrær. Disse står i en skråning der

det er mer ulendt terreng, og på bunnen av bakken renner det en liten elv ut fra et rør som stikker ut fra jorden, som samles i et lite vannområde det er bygget steiner rundt, før den renner videre ned i skogen.

3.5.1 Litt om barnegruppen

Barnegruppen består av 38 barn i 3-5 års alderen. Grunnen til at jeg valgte å fokusere på å observere barna i 3-5 års alderen er på grunn av at de er eldre, og har tilbrakt mer tid i barnehagen enn de minste barna som er fra 0-2 år. Dette utgjør at de eldste barna har mer erfaring med barnehagens uteområde. Jeg har god erfaring med både de aller minste og største barna etter praksis periodene mine, og satt derfor igjen med at å fokusere på hvordan de eldste barna brukte frileken i barnehagens uteområde ville gi meg mest empiri til å drøfte og analysere i etterkant.

4.0 Funn, analyse og drøfting

I dette kapitlet vil jeg presentere mine funn som jeg har fått under innsamling av empiri. Jeg vil ha med mine egne refleksjoner rundt det jeg har observert og fra guidet tur, samt analysere og drøfte disse opp mot relevant teori.

4.1 Observasjoner av hvordan barn i 3-5 års alderen benytter frileken ut i barnehagens fysiske utemiljø

Ved å være en deltakende observatør i barnehagen har jeg tatt utgangspunkt i observasjonene mine som jeg i etterkant har skrevet om til praksisfortellinger. Det ble gjort mange observasjoner, og etter nøye gjennomgang, har jeg plukket ut to praksisfortellinger som jeg nå skal presentere og deretter tolke og drøfte med relevant teori.

4.1.1 Akebakken

Akebakken trer tydelig frem i observasjonene mine og er derfor det første funnet jeg vil presentere, analysere og drøfte. Akebakken er en lang gressbakke som jeg tolker ofte blir brukt til forskjellig type lek av barna. Spesielt på kalde høstdager når snøen har lagt seg. Denne praksisfortellingen har jeg valgt å kalle PF1, som står for praksis fortelling nr.1.

Det er sent i november måned, kaldt og første dag med snø er endelig her. Marie 5,0 år og Marta 5,2 år står i enden av akebakken og ser på de andre barna som aker ned på rompebrettene sine. De er begge røde på nesetippen og kinnene. Marie 5,0 år sier *”YES, endelig snø, skal vi renne ned den lange bakken, eller?”*, Marta 5,2 år svarer

"jeg vet ikke om jeg tør, for jeg er så kald". Marie 5,0 år ser på Marta 5,2 år, men sier ikke noe til å begynne med. "Kom igjen da, du blir jo ikke kaldere av å renne?" sier Marie 5,0 år. Marta 5,2 år retter litt på luen sin før hu svarer "okay, bare en gang da...". De løper opp den glatte kunstgress bakken sammen, faller et par ganger før de kommer seg til toppen, og setter seg ned på rompebrettene sine og roper etter hverandre. "Pass opp, vi skal renne ned!". Ansiktene deres blir litt alvorlige før de gir fart og renner i full fart nedover bakken hylende i kor. Ansiktene deres lyser opp av glede! Når de har kommet ned sier Marta 5,2 år sier "Oi, det var jo ganske kjekt jo!" med et stort smil rundt munnen. Marie 5,0 år svarer med å si "jeg sa jo det". Videre sier Marta 5,2 år "ja men jeg trodde jo liksom at jeg skulle bli kaldere siden jeg rant ned så fort... snøen er jo kjempe glatt og kald, og det kommer kun snø når det er kaldt". Marie 5,0 år svarer da "Ja, men det er jo kjekt og da, for nå nærmer det seg jul og siden snøen er kommet". De bare ser på hverandre og smiler før de løper opp bakken for å renne en gang til. (Barnehagen, PF1)

I rammeplanen (2017, s.20) står det at barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen har en lang kunstgress bakken som inviterer til mange forskjellige typer lek, men kanskje spesielt grov motoriske aktiviteter. Leken i bakken er ikke voksenstyrt, barna velger fritt hvordan de vil innta bakken, her er det bare fantasien som kan stoppe dem.

I PF1 står det at den første snøen endelig hadde lagt seg. Snø er noe de aller fleste barn synes er spennende. Snø kan vi si er en affordance som Sæther & Hagen (2014) og Thorbergson (2012) har skrevet om, som bidrar til at barnas lek kan utvide seg. Jeg ser at det er helt opp til Marie 5,0 år og Marta 5,2 år hvordan de velger og leke med snøen. Når barna opplever snø, noe som ikke skjer for ofte på Vestlandet, får barna sansemotoriske opplevelser (Sæther & Hagen, 2014) og erfaringer med naturen som de gjerne ikke er så vant med. Snøen er våt, kald og myk på samme tid og den er lett å skli på. Snø kan derfor være en god affordance for barna der de kan leke, lære og forbli nysgjerrige på naturens fenomener, noe som står i rammeplanen (2017, s.52) at barn skal få muligheten til. I PF1 benytter Marie 5,0 år og Marta 5,2 år seg av den lange bakken og snøen med å ake ned bakken. Thorbergson (2012, s.36) skriver at barn ofte vil søke og utfordre seg selv i risikabel lek som gir spenning. I PF1 kan vi se et glimt av dette; *"YES, endelig snø, skal vi renne ned den lange bakken, eller?"* (Utdrag fra PF1). Her tolker jeg at dette var noe Marie 5,0 år hadde gledet seg til og var veldig klar for

å ake ned den lange bakken å få litt spenning. Mens på samme tid tolker jeg at dette var noe Marta 5,2 år muligens var litt mer skeptisk til, ut i fra svaret hun gav; *"jeg vet ikke om jeg tør, for jeg er så kald"* (Utdrag av PF1) og måten jeg leste kroppsspråket hennes på virket hun litt usikker. Marie 5,0 år svarer tilbake med å si *"Kom igjen da, du blir jo ikke kaldere av å renne?"* (Utdrag av PF1), noe som får Marta 5,2 år til og endre mening å gi det en kjangse.

På veien ned bakken, hylende og i full fart lyste ansiktene til både Marie 5,0 og Marta 5,2 år. Når de var kommet ned sier Marta 5,2 år; *"Oi, det var jo ganske kjekt jo!"*, og hadde et stort smil om munnen. Her tolker jeg at Marta 5,2 år fikk en mestringsfølelse av å ake ned, og slik som Thorbergesen (2012, s.36) skriver så viser barn glede over å ha sprengt grenser og mestrer nye situasjoner når de utfordrer seg selv i risikofylt virksomhet. De forandrer raskt følelsesregisteret sitt fra å være redd til å bli glad. Barn får en form for adrenalinkick når de mestrer noe som de er usikre på om de skal klare (Thorbergesen, 2012, s.36).

For at barnehagen skal gi barna mulighet til spennende opplevelser og viktige erfaringer må barnehagen ha forskjellig utstyr som akebrett, kjelker, rompebrett og lignende. Uterommet må også ha bakker slik at barna får muligheten til og utfordre seg selv (Thorbergesen, 2012, s.36). Fasting (2017, s.52) skriver at forskning har poengtert viktigheten av at barn klarer å håndtere risikolek, og at barn må ha erfaringer med å utfordre seg selv for at de skal klare det. Etter min mening går det å renne ned akebakken når det er snø inn under som en risikofylt lek. Bakken er lang og glatt, som får barna til og renne ned i en stor fart og hindringer kan oppstå ved at man kan treffe noe, eller noen, og en kan ende opp med å skade seg. Alle barn og voksne er forskjellige, og det er ikke alle som er like begeistret for risikofylte leker. Det kan hende i noen barnehager at personalet i liten grad kan sette grenser for barnas lek på grunn av eget forhold til risikofylt lek. Personalet er redde for at det skal skje ulykker, men her er det viktig at personalet ikke hindrer eller stopper den risikofylte leken. Det er viktig at barna får utfordre sin motorikk gjennom utfordrende lek og bevegelser. Dette er i tråd med rammeplanen, for der står det at barn skal få utfolde seg i lek (Fasting, 2017, s.53-54). I slike utfordrende leke aktiviteter produseres hormonene adrenalin og efedrin i kroppen som får barna til å oppleve lykkefølelse (Fasting, 2017, s.52).

Barn synes det er morsomt å leke sammen, her kan jeg trekke inn smitteeffekten igjen. Barn er sosiale, og de inspirerer hverandre til å være i lek og aktivitet. I PF1 har akebakken blitt et funn for meg, en av grunnene til dette er at den er bred og lang, å dermed inviterer det flere barn til lek på samme tid. Å vente på tur i et lekeapparat er ikke så inspirerende som å leke

sammen for barna. I en slik bred akebakke kan barna ake vedsiden av hverandre, flere av gangen å utfordre hverandre til å bevege seg på ulike måter. I følge forsker Kathrine Bjørgen skaper dette variasjon i bevegelsesmønstrene (Jakobsen, 2017, s.25)

Å ha en lang bakke inne i barnehagens fysiske utemiljø, er en mulighet for affordances. Det er alle handlingsmulighetene som ligger latent i barnehagens utemiljø og som er elementer som inspirerer til lek og aktivitet. Barn ser muligheter ut fra sitt perspektiv og oppfatter miljøet på sin egen måte (Sæther & Hagen, 2014, s.24). Fra mitt synspunkt virker det ut som at Marie 5,0 visste hvordan hun skulle bruke muligheten akebakken og snøens affordance gav den risikofylte leken til henne og Marta 5,2, og Hagen (2015) sier at barna trenger miljø der de selv har påvirkningskraft og kan skape sin egen fantasilek.

4.1.2 Vannet som renner fra røret i barnehagen og ned til elven i skogen

Nå skal vi inn i praksisfortelling to som jeg har valgt og kalle *vannet som renner fra røret i barnehagen og ned til elven i skogen*, og som også ble et av mine funn. Flere observasjoner av barn ble gjort rundt dette vannet, dermed tolker jeg at det var en plass barna ofte gikk til, og så mulighet for lek. Denne praksisfortellingen kaller jeg PF2.

Det er skikkelig høstvær ute, grå himmel og lett regn. Det kommer tre barn løpende i fullt påkledd regntøy bortover barnehages uteområde, de har med seg bøtter og spader. Irene 4,5 år stopper brått opp og roper ”*Stopp!! Her er det kjempe glatt, så vi må gå forsiktig ned*”. Camilla 4,0 år og Brage 3,7 år stopper brått opp de også. De går sammen ned den glatte gjørmete bakken som fører til vannet. De faller noen ganger, men ler det vekk. Irene 4,5 tar styring og sier ”*da er jeg mammaen, du Camilla kan være pappaen og så er Brage babyen vår*”. Irene og Brage ser ut til og være tilfreds med rollene de har fått tildelt. Camilla 4,5 løper litt opp i bakken og roper ”*finner dere vann så vi kan lage gjørme kaker eller?*”, Brage 3,7 og Irene 4,5 svarer ”*Ja, vi skal finne masse vann*”. Irene 4,5 fyller opp vann i bøtten sin med spade, mens Brage 3,7 tar bøtten under røret som vannet kommer ut fra. De løper hver sin tur opp og ned bakken og heller vann på et område som Camilla 4,0 rører rundt med spaden sin på for å få det skikkelig gjørmete. Irene 4,5 løper opp til Camilla 4,0 og roper ”*kom baby, nå er det mat*”. Brage 3,7 sitter på steinene ved vannet og plasker med beina så vannet spruter, før han omsider løper opp til de andre. Når han kommer opp setter alle tre seg rundt gjørmen de har laget. Irene 4,5 år tar vann i spaden sin og serverer det til Brage 3,7 år og sier ”*Gap opp, nå skal du få suppe*”. Han drikker vannet og sier ”*mmm, dette*

var god tomatsuppe!”. Etterpå smaker alle på vannet, de slurper og gurgler det i seg mens de ler. Etter en stund løper alle tre ned til vannet, Irene 4,5 og Brage 3,7 hopper vilt i vannet slik at det spruter opp i ansiktene deres, de hylar og ler, mens Camilla 4,0 år sitter på den ene steinen og ler av det de gjør. (Barnehagen, PF2)

Lek med vann er noe jeg ut fra min empiri ser interesserer barn, for det inviterer til mange forskjellige typer leker. Vannet i PF2 er et sentralt sted som Irene 4,5, Camilla 4,0 og Brage 3,7 benytter seg av til leken deres. I PF2 sier Irene 4,5 ”*da er jeg mammaen, du Camilla kan vær pappaen og så er Brage babyen vår*”. Her er Irene 4,5 tydelig klar for å leke rollelek. Når barna later som de er noe eller noen andre enn det de er, kan vi si at rolleleken har tatt form. Late som leken er den mest kompliserte og den mest høytstående leke formen ifølge Olofsson (2004, s.54), og dermed er den leken som har flest utviklingsmuligheter. Barn etterligner hva de har sett og opplevd at en voksen har gjort, som for eksempel når Irene 4,5 sier ”*Gap opp, nå skal du få suppe*” og serverer vann fra spaden til Brage 3,7. Dette er trolig noe hun har sett at en voksen har gjort enten med henne selv eller et annet barn. I Olofsson (2004, s. 54) står det at barn og voksne tidlig imiterer hverandres miner og følelser. Dette samspillet utvikler seg fra å handle om følelser og sinnstilstand, til etterhvert å omfatte bevegelser og ting.

Videre i PF2 ser vi at Camilla 4,5 løper opp bakken og roper ”*finner dere vann så vi kan lage gjørme kaker eller?*”. Norén-Björn (sitert i Thorbergsen, 2012, s.30) har gjort en forskning på barns preferanser når det gjelder utemiljøet. Forskningen viser at barn oppholder seg på arealer som er tilrettelagt for allsidig lek, og når barn har tilgang på løse materialer bruker de mest tid på disse. Jeg tolker det slik at vannet og gjørmen i PF2 er løse materialer som barna hadde tilgang til og som de kunne ta i bruk til i leken. Camilla 4,5 ønsket å lage gjørmekaker i leken sin av naturmaterialene mold, ved å tilsette vann. I Sæther & Hagen (2014, s.48) står det at i et barneperspektiv vil fantasien være relevant når det gjelder å arbeide i skapende prosesser. At barnehagen har gode miljøer for kreativitet hjelper dette til å stimulere barns nysgjerrighet og forskertrang. Sansseapparatet, som er det viktigste verktøyet for kreativitet og skapende arbeid, blir utviklet når barna benytter seg av barnehagens største rom, nemlig uterommet.

Vannet i PF2 blir blant annet brukt som suppe i leken som de smaker på. Dette tyder på at barna har gått inn i rollespill og bruker fantasien sin til å skape noe som ikke helt er virkeligheten, som støtter opp til Solhjell, Grønliid og Hårberg (2017) sin teori om rollelek.

Barna hopper og plasker også i vannet slik at det spruter opp, og i følge veilederen (Kunnskapsdepartementet, 2006, s.19) er lek med vann noe barn liker. Slike innretninger er viktig i lekemiljøet og stimulerer sansene godt. Barn bruker sansene og kroppen sin mye i lek, og gjennom å bruke sansene- syn, hørsel, smak, lukt og berører skaffer barna seg opplevelser og erfaringer. Vann, slik som i PF2, kan gi barnet en estetisk erfaring gjennom at de smaker på sølevannet og hopper i vannet slik at de blir våte på beina og ansiktet (Sæther & Hagen, 2014, s. 48). ”Brage 3,7 sitter på steinene ved vannet og plasker med beina så vannet spruter, før han omsider løper opp til de andre” og ” Etter en stund løper alle tre ned til vannet, Irene 4,5 og Brage 3,7 hopper vilt i vannet slik at det spruter opp i ansiktene deres, de hylar og ler, mens Camilla 4,0 år sitter på den ene steinen og ler av det de gjør” hentet ut fra PF2. Etter min tolkning så opplever barna her vannet med å hoppe og plaske i det. Bagøien (2003, s.86) skriver at barn er grovmotoriske i sitt vesen. Barn er mer fysisk tilnærmet naturen enn oss voksne. Der vi voksne setter oss ned for å observere eller sanse noe, går barn rett på og er kroppslig aktive mot det konkrete. Sansestimuli er noe barn søker, derfor er de i mye mer bevegelse. Dette understøtter Merleau-Pontys (1962) som er sitert i Fasting (2017, s.96) perspektiv på at barn er kroppslige, og de erfarer og undrer seg over sine omgivelser ved å utforske dem med kroppen.

4.2 Guidet tur – fra barnets perspektiv om hvordan de tar i bruk barnehagens fysiske utemiljø

Guidet tur ble gjennomført sammen med en gutt og en jente som skulle bli førskolebarn til neste år. Dette mener jeg er et viktig bidrag, da det gir et barneperspektiv.

Ut i fra mitt forskerperspektiv observerte jeg flest barn i frilek ved det jeg kalte for *akebakken* i PF1 og *Vannet som renner fra røret i barnehagen og ned til elven i skogen* i PF2. Barna som var med på guidet tur viste meg også *akebakken* som de kalte ”den lange gress bakken”. Dette var den plassen det virket ut som de var mest opptatt av og tok i bruk. *Vannet som renner fra røret i barnehagen og ned til elven i skogen* kalte barna for ”skogen”, klatreslottet, de små husene og sjørøverskuten med rutsjebane var også områder de viste meg. *Akebakken* var et av funnene via guidet tur som barna viste mest interesse over, men siden jeg har analysert og drøftet den tidligere har jeg valgt å bruke et annet funn barna viste stor interesse over som inneholdt barnehagens installasjoner. Jeg har valgt og gjort om den guidede turen til en praksisfortelling som jeg skal analysere og drøfte under.

4.2.1 Sjørøverskuten med klatrevegg, rutsjebane og mulighet for rollelek

To barn gir meg en guidet tur gjennom barnehagens fysiske utemiljø. De viser meg mange forskjellige plasser de liker å leke på, og hva de liker å leke på de forskjellige plassene. Et eksempel jeg har valgt ut kommer under her som funn 3 og kalles PF3.

”Denne sjørøverskuten er kjempe morsom!” sier Henrik 4,8 og rekker etter hånden min for å følge meg bort. Henrik 4,8 og Bettina 4,7 står ved siden av meg mens vi ser på båten. ”Hva liker dere å gjøre her da?” spør jeg. ”Her kan vi klarte opp på denne skuten her bak, det er litt høyt, men jeg har klatret her mange ganger før så jeg kan det” svarer Henrik 4,8 før han begynner og klarte opp klatreveggen på baksiden av skuta. På samme tid løper Bettina 4,7 på siden av båten og sier ”Her kan vi også leke Kaptein Sabeltann” før hun klatrer helt opp for så å ta rutsjebanen for å komme ned igjen. På samme tid kommer det fra Henrik 4,8 ”Ja, Kaptein Sabeltann vil jeg være, så kan du være Langemann”. (Barnehagen, PF3).

I PF3 forteller Henrik 4,8 og Bettina 4,7 at de liker å leke på sjørøver skuten. I barnehagens uteområde er det viktig at lekeapparatene gir barna mulighet til å utfordre seg selv og fantasien deres. *”Her kan vi klarte opp på denne skuten her bak, det er litt høyt, men jeg har klatret her mange ganger før så jeg kan det” svarer Henrik 4,8 før han begynner og klarte opp klatreveggen på baksiden av skuta*. (Utdrag fra PF3). Her tolker jeg at Henrik 4,8 liker klatreveggen på skuten veldig godt mens han på samme tid informerte meg om at det var litt høyt, noe jeg tolker at han oppfattet som en litt mer risikofylt lek. Spenning og risikofylt lek er noe jeg har tatt opp tidligere i oppgaven, og ønsker å få frem igjen i drøftingen i denne praksisfortellingen. Som det står i Sandseter (2013, s.58) er dette en fysisk lek som ikke bør undertrykkes eller begrenses. Den har en viktig funksjon i barns tilnærming til seg selv og sin livsverden. Fra mitt synspunkt var dette noe han hadde erfaring med fra før og følte seg trygg på å utføre. Barn kommer alltid til og havne i situasjoner hvor de er nødt til og stole på egen risikovurdering og risikomestring. For å kunne handle på en hensiktsmessig måte krever det at barnet tar bevisste avgjørelser (Sandseter, 2013, s.58). Det at Henrik 4,8 og Bettina 4,7 klatret opp klatreveggen og rutsjet ned rutsjebanen viser at de synes at spenning- og risikofylt lek er tiltrekkende. Barnehagen må ivareta barnas behov for spenning og risiko, og samtidig sørge for at barna er trygge. Når et barn kommer til et lekemiljø reagerer de spontant, det kan en se i PF3 at Henrik 4,8 gjør når han løper bort og begynner å klatre opp veggen.

Barna oppfatter og fortolker miljøet de befinner seg i ulikt, og ut fra hva de kan gjøre i det eller med det (Sandseter, 2013, 60). Videre i PF3 kan vi se Bettina 4,7 komme seg ombord i båten på en annen måte, og det hun forteller om båten er: *"Her kan vi også leke Kaptein Sabeltann"*, som Henrik 4,8 svarer *"Ja, Kaptein Sabeltann vil jeg være, så kan du være Langemann"* (Utdrag PF3). Dette viser at Bettina 4,7 har et annet syn på hva hun liker å bruke sjørøverskuten til, men som Henrik 4,8 raskt tok del i. I Aasgaard (2013, s. 58) står det at barn i 3-4 års alderen kan ha veldig fantasirike fortellinger. Fantasi og virkelighet flyter over i hverandre. Det kan vi se igjen i hva Bettina 4,7 forteller at de kunne leke og som viser at hun har forstått sammenhengen med sjørøverskuten og hva produsenten har sett for seg kan være en måte for barna å leke med installasjonen på. I Thorbergesen (2012, s.30) står det at faste installasjoner kan innby til variert aktivitet, men også passivitet og kjedsomhet. Ut fra mitt synspunkt virker det ikke ut som Henrik 4,8 og Bettina 4,7 har gått lei denne installasjonen, og har egne forskjellige oppfatninger til hvordan de liker å ta den i bruk.

Sjørøverskuten gir barna mange muligheter til forskjellig type fysisk lek. Det var flere forskjellige måter å komme seg ombord og ut av båten som gir barna mulighet til å utfordre sine motoriske ferdigheter. En kunne klatre opp og ned klatre veggen bak, her kommer også øye-hånd øye-fot begrepet inn der barna må konsentrere seg. De kunne også klatre opp på sidene eller komme seg opp og ned via rutsjebanen. Skuta var i forskjellige høydenivåer, slik at barna selv kunne velge hvor høyt de ville klatre opp. Kibsgaard & Sandseter (Sandseter, Hagen & Moser, s.78) skriver at barns livsverden er magisk og kroppslig. Bevegelse er en viktig del av barnas egen kultur, uttrykksform og væremåte. Barn må bevege seg, og barn må leke.

5.0 Oppsummering av resultat og konklusjon

I denne oppgaven har jeg funnet en problemstilling jeg ønsket å undersøke. Jeg har fordypet meg i relevant teori og brukt to ulike metoder for innsamling av empiri til oppgaven. Gjennom observasjon og guidet tur fra en barnehage har jeg fått flere funn som jeg i etterkant har analysert og drøftet med teori, mine egne tanker og tolkninger.

Innsamlingen av empiri foregikk i november måned, og resultatet av mine funn vil være påvirket av dette. Resultatene kunne kanskje sett annerledes ut hadde jeg hentet inn data en annen tid på året, eller hvis jeg hadde samlet inn empiri over en lengre tidsperiode.

Problemstillingen i min bachelor oppgave er: *”Hva er frilek, og hvordan benytter barn i 3-5 års alderen frileken i barnehagens område?”*.

Ut i fra tre funn ser det ut til at barna foretrekker å leke i miljøer der de kan leke ulike typer lek og der barna selv kan styre og påvirke leken etter egen fantasi. Barna jeg observerte var i aldersgruppen 3-5 år, og de stedene de lekte mest på så ut til å være *akebakken* og *vannet som renner fra røret i barnehagen og ned til elven i skogen* ut ifra observasjonene min. Begge stedene inneholdt ikke noen av barnehagens faste lekeapparat installasjoner, men er noe barna fant mange muligheter for lek i ut fra deres fantasi. Disse forskjellige miljøene skaper en affordance for barna, og måten de velger å utnytte de er opp til hvert enkelt barn. Disse to plassene gir barna mulighet til variert frilek, fysisk aktivitet, risikofylt lek, sansemotorisk lek, rollelek og lek med naturmaterialer, der det kun er barnas fantasi som kan stoppe dem. Frileken ser ut til være preget av barnas egne interesser etter aldersnivå.

Etter mitt funn via guidet viser det at barna også har interesser for barnehagens faste installasjoner. Barna fortalte selv at de likte og leke på *sjørøverskuten* selv om barna har gått der i mange år og teorien til Thorbergsen (2012, s.30) om at faste installasjoner kan innby til variert aktivitet, men også passivitet og kjedsomhet, ikke så ut til og være et tilfelle i dette funnet. Barna får mulighet til grov motorisk og risikofylt lek på lekeapparater, og fortalte selv at de likte å leke rollelek i form Kaptein Sabeltann og Langemann, altså ikke variert lek eller aktivitet, men en bestemt lek. En ting som kan påvirke dette resultatet av funn er at barnehagen er nyoppusset i nyere tid, og barna har derfor fått nye lekeapparater i barnehagen. Dette kan ha en innvirkning på at de eldste barna ikke har gått lei de faste installasjonene

enda, fordi de er ganske nye, men som kan bli et resultat i senere tid for de yngste barna når de kommer til samme alder og har lekt med de faste installasjonene i flere år.

Konklusjonen min etter å ha vært i denne barnehagen er at barn i 3-5 års alderen kan bruke mulighetene barnehagens fysiske utemiljø kan gi dem. Utemiljøet kan være med på å berike deres frilek etter alder, behov og interesse. Dette vises igjen i mine to observasjons funn *akebakken* og *vannet som renner fra røret i barnehagen og ned til elven i skogen*. Her kan vi se at barna tar i bruk mulighetene de forskjellige miljøene gir dem og deres frilek. Det er ikke de faste installasjonene som finnes i barnehagen som appellerer mest til barna i 3-5 års alderen, men heller hvilke affordances barna ser som gir dem mulighet til å ta i bruk det fysiske utemiljøet etter deres fantasi. Gjennom observasjonene mine og guidet tur ser det ut til at barna søker mer risikofylte leker som gir dem spenning, via å ake ned lange bakker som gir fart og spenning, å klatre høyt opp en klatrevegg. Mens også rollespill og sanselek viser seg å være noe barna velger å leke. Det ville vært interessant å observere barna over en lengre periode enn det jeg har gjort, for og sett om resultatet jeg sitter med nå hadde blitt annerledes.

Det jeg sitter igjen med som forsker i min bacheloroppgave, og som en fremtidig barnehagelærer, er at frileken ute i barnehagens fysiske utemiljø er noe vi voksne må ha et bevisst fokus på. Hvordan barnehagens fysiske utemiljø er utformet, hva det inneholder av installasjoner og forskjellige affordances viser seg, i følge min empiri, å ha stor innvirkning på hvordan barna tar i bruk frileken.

Litteraturliste

- Bagøien, T. E. (2003). *Barn i friluft: Om verdifullt friluftsliv*. Oslo: Sebu forlag.
- Christoffersen, L., & Johannesen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt.
- Clark, A., & Moss, P. (2011). *Listening to young children. The mosaic approach*. London: National Children's Bureau.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. (5. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Fasting, M.L. (2017). *Barns utelek*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, T. L. (2015). Hvilken innvirkning har barnehagens fysiske utemiljø på barns lek og de ansattes pedagogiske praksis i uterommet. *Nordisk Barnehageforskning*, 10(5), 1-16. doi: 10.7577/nbf.1430
- Jakobsen, S. E. (2017). Fysisk lek smitter. *Vetuva: forskning og ny kunnskap om barnehage*, 2017, s.24-28. Hentet fra <http://vetuva.udir.no>.
- Kibsgaard, S., & Sandseter, E. B. H. (2013). Bevegelseslek i barnekulturen, tradisjoner og kulturelt mangfold. I E. B. H. Sandseter., T. L. Hagen & T. Moser (Red.). *Kroppslighet i barnehagen: Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. (2. utg. s. 65-79). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kunnskapsdepartementet. (2006). *Veileder for utforming av barnehagens utearealer*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/KD/Vedlegg/Barnehager/veileder/F-4225.pdf>
- Lysklett, O. B. (2006). *Temahefte om natur og miljø*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Løkken, G., & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Olofsson, K., B. (1993). *I lekens verden*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Olofsson, K., B. (1993). *Lek for livet*. Saltrød: Forsythia.
- Postholm, M.-B., & Jacobsen, D. J. (2011). *Læreren med forskerblikk: Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Sandseter, E. B. H. (2013). Det opplevelses- og spenningssøkende barnet. I E. B. H. Sandseter., T. L. Hagen & T. Moser (Red.). *Kroppslighet i barnehagen: Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. (2. utg. s. 53-62). Oslo: Gyldendal akademisk.

- Sandseter, E. B. H., Hagen, T. L., & Moser, T. (Red.). (2013). *Kroppslighet i barnehagen: Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Solhjell, H. H., Grønliid, G. N., Hårberg, G. B. (2017, 4. mars). *Ulike typer lek*. Hentet fra <https://ndla.no/nb/node/73924?fag=51>
- Statlig spesialpedagogisk tjeneste. (2014, 28. august). *Frilek*. Hentet 13. november 2017 fra <http://www.statped.no/fagomrader-og-laringsressurser/finn-laringsressurs/sammensatte-larevansker/Fokus-pa-tidlig-innsats/fokus-pa-tidlig-innsats2/Tiltak1/Frilek1/>
- Sundal, E., & Øksnes, M. (2015). Til forsvar for barns spontane lek. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, vol. 1, s.1-11. doi 10.17585/ntpk.v1.89
- Sæther, M., & Hagen, T. L. (Red.). (2014). *Kreativ ute – barnehagepedagogikk med uterommet som læringsarena*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thorbergesen, E. (2012). *Barnehagens uterom*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Utdanningsdirektoraret. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (rev. utg.). Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Wolf, K. D. (2017). *Medvirkning til barns spontane lek i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Wolf, K. D. (2014). *Små barns lek og samspill i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aasgaard, A. (2013). *Se meg! Pedagogisk arbeid i barnehagen*. Drammen: Elektronisk Undervisningsforlag AS.

Vedlegg 1.

*Til foresatte i barnehagen
Høsten 2017*

Forespørsel om deltakelse i mitt bachelorprosjekt

Hei ☺

Jeg studerer til å bli barnehagelærer på Høgskolen på Vestlandet, avdeling Stord. Jeg holder nå på med bacheloroppgaven min der jeg skal skrive om barns lek, med fokus på barns frilek ute, der problemstillingen min er ” Hvordan benytter barn frileken ute i barnehagens område?” For å samle inn data til bacheloroppgaven ønsker jeg å observere barn ute i frilek i barnehagens uteområde. Observasjonene mine kommer til og være anonyme og etter oppgaven er skrevet kommer observasjonene til og bli slettet. Det kommer derfor ikke informasjon som er personidentifiserbare og taushetsplikten kommer til og bli holdt. Det jeg kommer til og gjøre er og observere hvor barn leker, hvordan de leker, og hvilke lekekomponenter de leker med.

I mitt bachelorprosjekt har jeg en faglærer og veileder som heter Annette Kristoffersen Winje, hun er Høgskolelektor i barnehagelærerutdanning ved Høgskolen på Vestlandet avdeling Stord.

Faglærer vil lese gjennom observasjonene, og veilede meg gjennom prosessen.

Har jeg din/deres tillatelse til å observere ditt barn til mitt bachelorprosjekt? Kryss av på svaralternativene nedenfor:

Ja:

Nei:

Underskrift foresatte (Trenger bare én underskrift): _____